

Парасѝос ѝоводом ѓодишњице смрѝи Бранислава Нушића

Удружење драмских писаца Србије позвало је све поштоваоце Нушићевог дела да се и ове године на Богојављење, 19 јануара окупе на Новом гробљу и одају почаст великом српском комедиографу. Како је већ уобичајено службу је одржао протосинђел Арсеније Никитовић а даћу приредио Петар Павловић, власник хотела “Радмиловац”.

Председник Удружења драмских писаца Србије, Миладин Шеварлић обратио се присутнима следећим речима:*

“Оче Арсеније, уважени гости, драги пријатељи и колеге!

Ево нас, опет, пред отвореним вратима „куће“ Бранислава Нушића. Кућа Бранислава Нушића је, помало, и кућа свих нас; врата су, као што видите, отворена – неки су већ прошли кроз та врата, а неки ће тек проћи.

Већ више од десет година покушавамо да одржимо овај лепо обичај одавања поште Браниславу Нушићу, великом српском интелектуалцу (што се каткад заборавља), великом патриоти

и драмском писцу; оснивачу и патрону Удружења драмских писаца Србије. Покушавамо да одржимо континуитет, јер овај парастос је постао за српске појмове, после десет и више година, већ нека врста традиције. Без континуитета и традиције, нема – да како – ни културе, и не само културе, него нема ни политике, ни државе, нити било чега сувислога. А како се постиже континуитет? Врло једноставно. Онако, како се добија енглеска трава. Сваког дана се шиша, током четири стотине година и после тога се добије, дакле, таква трава. Мислим да није нимало бласфемично, пред гробом Бранислава Нушића испричати овакву шаљиву причу; мислим да би се то и њему допало, поготово, с обзиром на њен нимало шаљив подтекст.

Треба поменути и човека који није данас са нама, човека који је зачетник овога збивања, нашег пријатеља, друга, колегу и дугогодишњег председника Удружења драмских писаца Србије – Миодрага Ђукића, који нас је недавно напустио, који је прошао кроз от-

* Према тонском запису С. Чичовачког, извештача Радио Београда.

Говори председник Удружења Миладин Шеварлић

Говори добитник награде Жељко Каран

ворена врата ове куће, кроз која ћемо сви проћи.

Такође, желим да захвалим тројици људи, без којих овај догађај не би био потпун: то је отац Арсеније, који годинама служи службу на овом парастосу, то је Љубинко Јелић, дародавац новчаног дела „Нушићеве награде“ (оно што кажу данас – „донор“; али, нећемо да му тражимо бубрег, довољан је новац), то је Пера Павловић, власник хотела „Радмиловац“, који приређује, овде, сваке године, даћу (што је неки Срби данас зову „кок-телом“).

Бранислав Нушић, као што рекох, био је велики интелектуалац, исто толико колико и драмски писац и исто толико патриота, колико и интелектуалац. Због чега се ми, данас, обраћамо Браниславу Нушићу? Прво, да бисмо му изразили поштовање, наравно; а потом – да се запитамо, пред његовим гробом, какво је то време у којем живимо; има ли оно везе са временом у којем је он писао и постоји ли тематски континуитет између та два времена.

Ми живимо, данас, у времену „Великог брата“, значи, у времену орвеловском; али, Орвел је био сувише наиван, пројектујући свој тоталитарни, апокалиптички свет. Овај свет „Великог брата“ је много суптилнији и перфиднији, а у исто време опакији и разорнији. Он се јавља на потезу од „шопинг молова“, преко телевизије, интернета, микрочипова и сателита, па све до глобалних климатских промена, озонских рупа и нуклеарних хаварија... Међутим, оно што се дешава српском народу не зависи само од глобалних, технолошких, геополитичких, еко-

номских, културних и психолошких процеса. Оно што се српском народу дешава, зависи, такође, од његовог несрећног менталитета, његове етнопсихологије. Значи, Србима не вреде ни комунисти, ни социјалисти, ни демократи нити било шта друго. Срби ће увек остати Срби, онолико добри и онолико лоши, колико они то јесу. Има један леп пример који говори о српском менталитету; то је књига доктора Ачибалда Рајса „Чујте Срби!“ Ви знате ко је доктор Арчибал Рајс, који је дошао, у Првом светском рату, да сведочи о злочинима Бугара над цивилима српским, и који се толико заљубио у српски народ због његовог епског херојства, да је остао да живи, доживотно, у Србији. Међутим, када је видео како Срби изгледају после рата и како изгледа њихов стварни менталитет, изван ратничког, херојског и патетичног контекста – он се згрозио над тим менталитетом и написао књигу „Чујте Срби!“, коју је оставио као аманет српском народу. То је прича о партократији, прича о корупцији, прича о непотизму, лажи, манипулацијама, пљачки – о истим оним стварима које нам се и сада дешавају, овде. Док читате књигу „Чујте Срби!“, као да читате извештај о времену у којем живимо.

Зашто је Нушић, дакле, толико велики драмски писац? Зато што је Нушић направио рендгенски снимак српског менталитета. По томе је он највећи. Он је био штошта још друго у животу, па и професор реторике, на пример; он је био, у своје време, познат у Европи, он је размењивао честитке са Томасом Маном, и тако даље... Међутим, оно због чега је Нушић

остао жив је то што је успео да начини трајни снимак српског менталитета, значи, оних константи тога менталитета које постоје и дан-данас и због којих се нама дешава и дан-данас иста друштвена драма.

Још један разлог нашег данашњег окупљања је сусрет са лауреатом награде „Бранислав Нушић“. Удружење драмских писаца Србије – као што знате – сваке године, на анонимном конкурс, додељује награду за најбољи драмски текст. Обичај је да се овде уручи новчани део награде, а плакета и диплома на годишњој скупштини Удружења, 31. марта. Ове године, добитник је, други пут узастопце, Жељко Каран из Костолца и мени је задовољство да му честитам и да га позовем да нам се обрати.”

Жељко Каран:

“Господине председниче, поштоване колегинице и колеге, пријатељи, даме и господо, поздрављам све вас, који сте зарад имена Бранислава Нушића, на Богојављенски дан, смогли снаге и дошли на овај парастос; – малу али значајну свечаност.

Изузетна ми је част, што ми се указала прилика да се по други пут могу обратити сенима нашег највећег комедиографа Бранислава Нушића, чинећи то у маниру и књижевном роду, који нам је у аманет оставио сам Бен Акиба, а који нас својим именом сабира да удружени стварамо, негујемо и чувамо баштину српске драме.

Ето, прође година док дланом о длан ударисмо. Да наставим где оно стадох...

И опет, ко о чему, ја најпре о језику:

За ову годину дана у наш језик је упливало торпедним стилем, нећеш ми веровати, мој Акиба, најмање туце туђица од овог “ново-језика”. Таман месечно једна. И не само у наш језик...

Разлегао се тај ново-језик диљем овог нашег земаљског шара, – од далеког запада па до најдаљег истока, те је један далеки, источни народ, чији је језик стар неколико хиљада година, а броји преко милијарду говорника, прибегло Закону не би ли сачувао свој матерњи језик од најезде овог, ново-језика!? Какве ли су казнене одредбе смислили за кршење Закона односно употребу страних речи? Колико страних речи за колику казну? И може ли се уопште, језик законом сачувати?...

Слажемо се, – на ово ће питање само време моћи одговор да да. – А сав тај ново-језик произлази из оног, знаш, “сокоћала са нумерама”, што рече пророк...

А то “сокоћало са нумерама” сеје ли сеје вирусе и разбољева и младо и старо од зависности новог доба. Због тога се, природно, морала појавити нова под-грана медицине за лечење од ове опаке зависности назване још и “друштвено умрежавање”.

Све ти се данас, мој Акиба на овом земаљском шару умрежило, премрежило намрежило и замрсило: И језици и културе и људи, те не знају ни сами више којим језиком говоре и по којим обичајима живе. А живети се мора. И то по новим и све прецизнијим правилима и законима. Све ти је данас лепо уређено законима, до најмање ситнице. Још само чекамо да нам законом буде прописан такт откуцаја срца и да нам све и свакоме буде пота-

ман... Свашта забрањују и још више дозвољавају.

Нећеш ми веровати, мој Акиба, што је некад у твоје време било најстроже забрањивано, данас се још и штити законом. Убеђују нас да тако ваља, да по тим законима васколики свет живи, да се не може мимо света, да се мора!? Убеђују нас деценијама у свашта: у разне "... изме" у боље "сутра" у "пролазне кризе" – убеђују ли убеђују и ево, скоро су успели да нас, баш убеде. Ја сам већ убеђен – Да. – Живим као никад бедније...

Не треба бити економски аналитичар, још мање експерт, да би се дошло до сазнања да ће наилазеће године бити све теже и све кризније.

А што се нашег театра тиче, преживеће тај сиротан, навикао на немаштину и на кашичицу удељивану му милостињу, – при том, свестан свог духовног богатства."

Након обраћања подпредседника Удружења, Братислава Петковића, венце на гроб Бранислав Нушића положили су представници Удружења драмских писаца Србије и представници: Кола српских сестара, крушевачког позоришта, Удружења Цинцара, манифестације "Нушићеви дани" из Смедерева, а присутнима се обратио и глумац крушевачког Народног позоришта Милија Вуковић, добитник награде "Бранислав Нушић" за животно дело "Нушићевих дана", следећим речима:

Милија Вуковић:

"Даме и господо, цењени поштоваоци дела Бранислава Нушића, драги пријатељи,

У овом, за мене врло значајном тренутку, имам велику част и исто толику одговорност да над гробом највећег српског комедиографа, Брани-

слава Нушића, кажем неколико речи захвалности поводом награде која ми је додељена за животно дело, прошле године у Смедереву, на позоришној манифестацији "Дани Бранислава Нушића", и то превасходно за моју креацију комичних ликова у комедијама овог класика српске драме, односно српске комедије.

Даме и господо, Нушић је један од ретких писаца коме је пошло за руком да буде актуелан и у старости и после смрти до наших дана.

Време у којем живимо у многим сегментима је реплика Нушићевог доба, социјалне и политичке прилике су се пресликале, па је на тај начин галерија његових драмских ликова удобно и препознатљиво засела и у наше данашње домове и институције, што показује да нам се живот окужио старом бољком и да као и некад живимо са политичком тезом као доминантом која нас запетљава, па тапкамо у месту уверени да ходамо у лепшу будућност.

Нушић је почео да пише комедију још у време краља Милана Обреновића и имао са њим драматичан сусрет. Писао је комедије и драме и у немирно време режима Александра Обреновића, и после мајског преврата 1903. године и када је доживео анексију Босне и Херцеговине, а затим и Балканске и Први светски рат. Смрт га је зауставила тик пред почетак Другог светског рата.

Бројне године његовог комедиографског рада изнедриле су Јеврема, Јеротија, Јованчу, Живку, Агатона и стотине других, увек у бојама своје средине, пунокрвно живе и истините.

Велики број њих носи у себи својства која се неће изгубити ни у новим приликама. На нашим позорницама

задржале су се веома фреквентно и данас његове комедије Сумњиво лице, Народни посланик, Госпођа министарка, Ожалошћена породица, Др, Покојник. Свака од њих има свој животни рељеф и своје специфично комедиографско обележје које у позоришном животу тражи увек поновно читавање и од стране редитеља а свакако и незаобилазно и од стране глумца.

Поштовани,

Када се награда додељује за животно дело, она више није подстицај, она долази као сумарни поглед на минуло време и скоро завршен стваралачки опус. Тако сам је и доживео, задовољан што сам њоме прикључен корпусу савремених тумача Нушићевих комичних ликова, такође добитника ове награде, као што су Сека Саблић, Љилана Стјепановић, Милан Гутовић и

да не набрајам све, јер овај списак неће никад бити коначан, јер ће после мене доћи неко други, све док се Нушић буде играо, а то ће трајати докле год буде српског језика у нашим кућама, на улици, школи и позоришту.

Када сам пре петнаест година у Јагодини на Данима комедије добио тамошњу награду Туран за лик Јеротија Пантића у Сумњивом лицу, никако нисам замишљао да ћу се једног дана окитити и овим великим признањем.

Данас, уз велико лично усхићење, желим да поручим са овог узвишеног места да ме је велики комедиограф даровао изазовом на који сам одговорио како сам умео, дубоко захвалан члановима жирија који су то видели као артикулисану глумачку креацију и не свакидашњи професионални ангажман.

Хвала вам свима!"

Говори потпредседник Удружења Братислав Петковић